

Kod ucznia

Data urodzenia ucznia

Dzień   miesiąc   rok

Wojewódzki Konkurs Biologiczny
dla uczniów dotychczasowych gimnazjów i klas dotychczasowych gimnazjów
województwa wielkopolskiego

ETAP SZKOLNY
Rok szkolny 2017/2018

Instrukcja dla ucznia

1. *Sprawdź, czy test zawiera 11 stron. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś Komisji.*
2. *Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.*
3. *Pisz czytelnie i używaj tylko długopisu lub pióra z czarnym lub niebieskim tuszem /atramentem. Nie używaj korektora.*
4. *Test, do którego przystępujesz, zawiera **33 zadania**. Wśród nich są zadania zamknięte i zadania otwarte wymagające krótkiej odpowiedzi.*
5. *W zadaniach zamkniętych wybierz i zakreśl jedną właściwą odpowiedź. W **zadaniach otwartych** odpowiadaj pełnymi zdaniami stosując właściwe terminy biologiczne, zapisz **pełne rozwiązania** starannie i czytelnie w miejscach wyznaczonych przy poszczególnych zadaniach. Rysunki są integralną częścią zadań. Błędna odpowiedź wyraźnie przekreśl i zapisz obok poprawną (nie stosuj korektora).*
6. *Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsca opatrzone napisem **Brudnopis**. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.*
7. *Podczas trwania konkursu nie możesz korzystać ani z pomocy naukowych (w tym również z kalkulatora prostego), ani z odpowiedzi kolegów – narażasz ich i siebie na dyskwalifikację. Nie wolno Ci również zwracać się z jakimikolwiek wątpliwościami do członków Komisji. Do etapu rejonowego zakwalifikują się uczniowie, którzy zdobędą co najmniej **38 punktów**.*
8. *Na udzielenie odpowiedzi masz **60 minut**.*

Życzymy Ci powodzenia!

.....
Wypełnia Komisja (po rozkodowaniu prac)

.....
Imię i nazwisko ucznia

Uczeń uzyskał: ..... /50 pkt.

Zadanie 1. (1 pkt.)

Dziedziną biologii, która zajmuje się badaniem budowy i funkcji komórki jest:

- a) anatomia,
- b) fizjologia,
- c) morfologia,
- d) cytologia.

Zadanie 2. (1 pkt.)

Uzyskanie powiększenia 400 razy w obserwacji trwałego preparatu mikroskopowego jest możliwe przy użyciu:

- a) okularu 10x i obiektywu 30x mikroskopu,
- b) okularu 10x i obiektywu 40x mikroskopu,
- c) okularu 12,5x i obiektywu 30x mikroskopu,
- d) okularu 12,5x i obiektywu 4x mikroskopu.

Zadanie 3. (1 pkt.)

Spośród zdań opisujących wirusy wybierz zdanie błędne:

- a) Wirusy nie mają budowy komórkowej.
- b) Wirusy nie wykazują czynności życiowych, są namnażane w komórkach żywiciela.
- c) Wirusy to najmniejsze organizmy żywe nie widoczne w mikroskopie świetlnym.
- d) Wszystkie wirusy zbudowane są z kwasu nukleinowego i białka.

Zadanie 4. (1 pkt.)

Spośród zdań opisujących bakterie wybierz zdanie błędne:

- a) Bakterie żyją we wszystkich środowiskach występujących na Ziemi: w wodzie, w glebie, w powietrzu i we wnętrzu innych organizmów – także organizmu człowieka.
- b) Większość bakterii jest cudzożywna, ale istnieją także bakterie samożywne.
- c) Wśród bakterii cudzożywnych znane są saprobionty, pasożyty, symbionty i bakterie chemosyntetyzujące.
- d) Bakterie oddychają tlenowo i beztlenowo, rozmnażają się wyłącznie przez podział komórki.

Zadanie 5. (1 pkt.)

Spośród zdań opisujących mech płonnik wybierz zdanie błędne:

- a) Gametofit mchu płonnika rozmnaża się bezpłciowo przez zarodniki.
- b) Sporofit żeński mchu płonnika wytwarza zarodnie.
- c) Gametofit mchu płonnika jest wieloletnią, niewielkich rozmiarów rośliną.
- d) Sporofit mchu płonnika nie asymiluje dwutlenku węgla.

Zadanie 6. (1 pkt.)

Uczniowie postanowili zaobserwować zjawisko plazmolizy. W tym celu przygotowali preparat mikroskopowy umieszczając w kropli wody na szkiełku podstawowym fragment łuski (liścia) cebuli, po czym nanieśli na szkiełko kilka kropli 5% roztworu NaCl i ponownie dokonali obserwacji. Wybierz poprawną hipotezę dla tak przeprowadzonego doświadczenia:

- a) Badanie zjawiska osmozy.
- b) Czy stężenie roztworu ma wpływ na szybkość procesu osmozy?
- c) Komórka roślinna umieszczona w roztworze o wyższym stężeniu niż stężenie soku komórkowego, ulega plazmolizie.
- d) Szybkość procesu plazmolizy zależy od stężenia roztworu, w którym umieszczono komórkę roślinną.

Zadanie 7. (1 pkt.)

Klon zwyczajny *Acer platanoides* i klon polny *Acer campestre* należą do:

- a) tego samego gatunku,
- b) tego samego rodzaju,
- c) do dwóch różnych rodzajów,
- d) do rodziny Acer.

Zadanie 8. (1 pkt.)

Korzenie roślin poza podstawowymi funkcjami mogą też pełnić funkcje dodatkowe ulegając różnym modyfikacjom. Niektóre z roślin terenów podmokłych wytwarzają korzenie oddechowe, których funkcją jest:

- a) pobieranie O₂ (powietrza) niezbędnego do procesów oddychania komórkowego,
- b) przewietrzanie rośliny narażonej na silne nasłonecznienie,
- c) pochłanianie CO₂ z atmosfery koniecznego w procesie fotosyntezy,
- d) pochłanianie pary wodnej z atmosfery.

Zadanie 9. (1pkt.)

Kasia umieściła oczyszczoną kość długą kurczaka w wodzie z dodatkiem octu na okres tygodnia. Po tym czasie zauważyła, że kość stała się miękka i elastyczna. Wybierz poprawny wniosek wypływający z doświadczenia, jakie przeprowadziła Kasia:

- a) Sole mineralne i związki organiczne nadają kości elastyczność.
- b) Sole mineralne i związki organiczne nadają kości twardość i kruchość.
- c) Sole mineralne nadają kości twardość i kruchość a związki organiczne elastyczność.
- d) Sole mineralne nadają kości elastyczność, a związki organiczne twardość i kruchość.

Zadanie 10. (1pkt.)

Spośród poniższych zdań wybierz to, które poprawnie opisuje pająka kosarza:

- a) Stawonóg, który posiada 2 pary czułków, ma cztery pary odnóży krocnych oraz dwie tagmy ciała.
- b) Stawonóg, który posiada jedną parę czułków, ma cztery pary odnóży krocnych oraz dwie tagmy ciała.
- c) Stawonóg, który posiada jedną parę czułków, ma cztery pary odnóży krocnych oraz trzy tagmy ciała.
- d) Stawonóg, który nie posiada czułków, ma cztery pary odnóży krocnych i dwie tagmy ciała.

Zadanie 11. (1 pkt.)

Wskaż zdanie poprawnie opisujące jaszczurkę zwinkę:

- a) Jaszczurka zwinka ma wilgotną skórę, serce zbudowane z dwóch przedsionków i komory bez częściowej przegrody, należy do zwierząt zmiennocieplnych.
- b) Jaszczurka zwinka ma suchą skórę, serce zbudowane z dwóch przedsionków i komory z częściową przegrodą, należy do zwierząt zmiennocieplnych.
- c) Jaszczurka zwinka ma wilgotną skórę, serce zbudowane z dwóch przedsionków i komory z częściową przegrodą, należy do zwierząt stałocieplnych.
- d) Jaszczurka zwinka ma suchą skórę, serce zbudowane z dwóch przedsionków i komory bez częściowej przegrody, należy do zwierząt stałocieplnych.

Zadanie 12. (1 pkt.)

Skórę człowieka budują naskórek i skóra właściwa, pod nimi położona jest tłuszczowa warstwa podskórna. W organizmie człowieka wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje tkanek: nabłonkową, łączną, mięśniową i nerwową. Wybierz zdanie poprawne:

- a) Tkanka budująca warstwę podskórną należy do tkanek nabłonkowych.
- b) Tkanka budująca skórę właściwą człowieka należy do tkanek nabłonkowych.
- c) Tkanka budująca skórę właściwą człowieka należy do tkanek łącznych.
- d) Tkanka budująca naskórek należy do tkanek łącznych.

Zadanie 13. (1 pkt.)

Wybierz poprawne zakończenie zdania: Gruczoły potowe człowieka są wytworami:

- a) skóry właściwej podobnie jak włosy,
- b) naskórka podobnie jak paznokcie,
- c) skóry właściwej podobnie jak gruczoły łojowe,
- d) warstwy podskórnej podobnie jak gruczołu sutkowe.

Zadanie 14. (1 pkt.)

Wybierz zdanie błędnie opisujące rolę HCl lub żółci w procesie trawienia pokarmu w przewodzie pokarmowym człowieka:

- a) HCl wydzielany w żołądku niszczy drobnoustroje chorobotwórcze.
- b) HCl wydzielany w żołądku zakwasza treść pokarmową i aktywuje pepsynę.
- c) Żółć bierze udział w trawieniu tłuszczu w wątrobie, gdzie jest wytwarzana.
- d) Żółć odprowadzana jest do dwunastnicy, gdzie umożliwia trawienie tłuszczu.

Zadanie 15. (1 pkt.)

U człowieka grupy krwi warunkowane są obecnością antygenów błonowych w błonach erytrocytów, a możliwość przetaczania krwi zależy od obecności lub braku w osoczu biorcy przeciwciał anti-A i / lub anti- B. Spośród zdań opisujących warunkowanie grup krwi u człowieka wybierz zdanie błędne:

- a) U osoby z grupą krwi A w osoczu obecny jest jeden rodzaj przeciwciał.
- b) Osoba z grupą krwi AB ma w osoczu oba rodzaje przeciwciał.
- c) Osoba z grupą krwi AB nie może być dawcą krwi dla osoby z grupą krwi O.
- d) Osoba z grupą krwi O może być dawcą krwi dla osoby z grupą krwi B.

Zadanie 16. (1 pkt.)

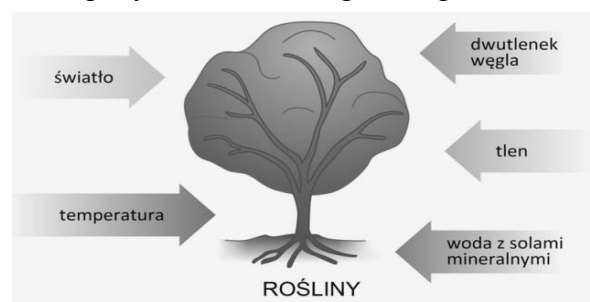
Wybierz zdanie błędnie opisujące działanie autonomicznego układu nerwowego:

- a) Układ przywspółczulny pozwala zregenerować siły organizmu.
- b) Układ współczulny mobilizuje organizm do wysiłku.
- c) Układ przywspółczulny przejmuje kontrolę nad organizmem w warunkach zagrożenia.
- d) Układ współczulny hamuje wydzielanie soku żołądkowego.

Zadanie 17. (1 pkt.)

Na schemacie pokazano czynniki, które są niezbędne do życia organizmowi roślinnemu. Spośród wymienionych, czynnikiem niezbędnym do pozyskiwania energii w procesie oddychania komórkowego w mitochondriach jest:

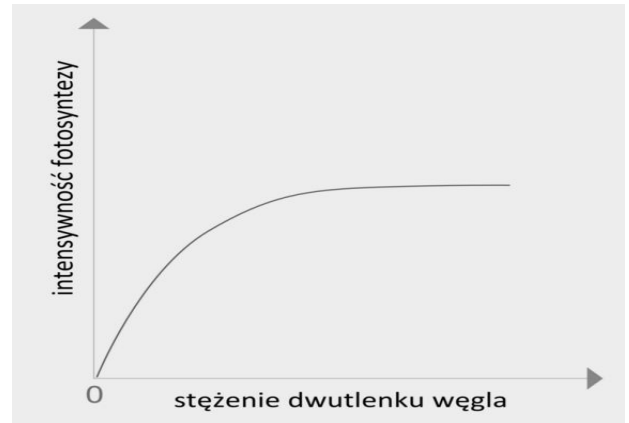
- a) światło i dwutlenek węgla,
- b) światło i tlen
- c) tlen
- d) woda z solami mineralnymi.

Zadanie 18. (1 pkt.)

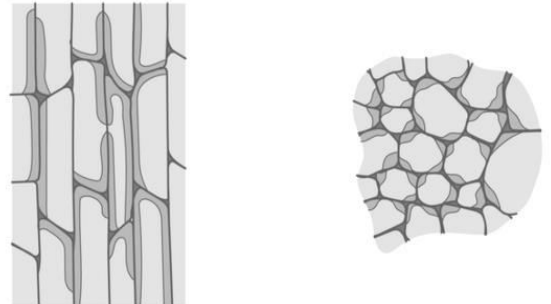
Wybierz poprawne dokończenie zdania:
Z analizy wykresu wynika, że:

- a) stężenie dwutlenku węgla zależy od intensywności fotosyntezy,
- b) intensywność fotosyntezy zależy od stężenia dwutlenku węgla,
- c) stężenie dwutlenku węgla nie ma wpływu na intensywność procesu fotosyntezy,
- d) stężenie dwutlenku węgla nie ogranicza intensywności procesu fotosyntezy.

Zadanie 19. (1 pkt.)

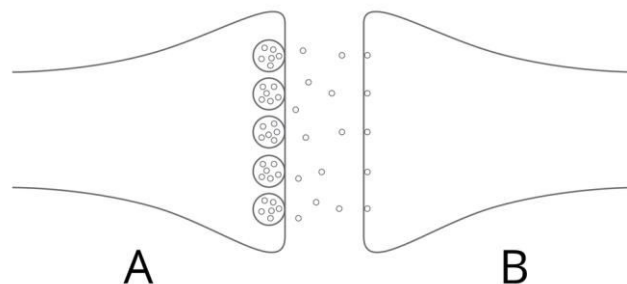
Na schematach pokazano budowę roślinnej tkanki wzmacniającej w przekroju podłużnym i poprzecznym. Rozpoznaj ją i spośród zdań opisujących tę tkankę wybierz zdanie poprawne:

- a) Jest to zwarcica, zbudowana z komórek żywych, występuje w młodych, rosnących częściach roślin.
- b) Jest to zwarcica zbudowana z komórek martwych, występuje w młodych, rosnących częściach roślin.
- c) Jest to twardzica zbudowana z komórek żywych, występuje w rosnących częściach roślin.
- d) Jest to twardzica zbudowana z komórek martwych występuje w rosnących częściach roślin .

Zadanie 20. (1 pkt.)

Na schemacie pokazano działanie synapsy chemicznej.

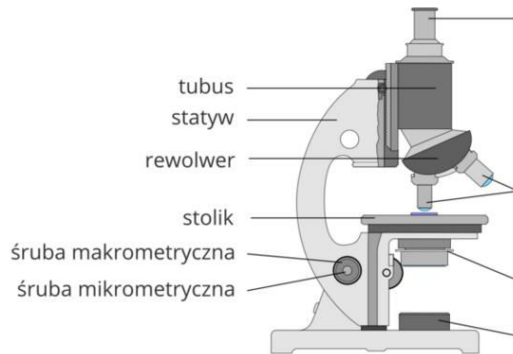
Wybierz zdanie, które poprawnie opisuje działanie takiej synapsy:

- a) Impuls zostaje przekazany z komórki A do komórki B, w błonie komórki B znajdują się receptory dla neuroprzekaźnika.
- b) Impuls zostaje przekazany z komórki B do komórki A, w błonie komórki A znajdują się receptory dla neuroprzekaźnika.
- c) Impuls zostaje przekazany z komórki B do komórki A, z błony komórki B uwalniany jest neuroprzekaźnik.
- d) Impuls zostaje przekazany z komórki A do komórki B, z błony komórki B uwalniany jest neuroprzekaźnik.

Zadanie 21. (1 pkt.)

Na schemacie pokazano budowę mikroskopu, wpisano nazwy elementów mechanicznych budowy mikroskopu. Uzupełnij opis wpisując nazwy (4) wskazanych elementów optycznych mikroskopu.

Zadanie 22. (1 pkt.)

Na schemacie pokazano budowę słupka kwiatowego rośliny okrytonasiennej. Botanicy dostanie się ziarna pyłku na znamię słupka nazywają zapyleniem, natomiast połączenie się komórek rozrodczych – komórki jajowej i plemnikowej to zapłodnienie.

Wyjaśnij w jaki sposób u roślin nasiennych komórka plemnikowa dostaje się do komórki jajowej.

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

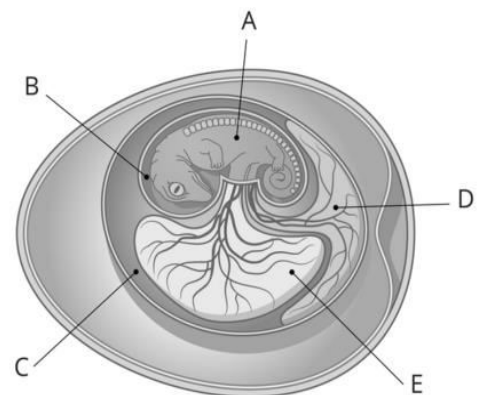

Zadanie 23. (3 pkt.)

Na schemacie pokazano budowę jaja gada wraz z rozwijającym się zarodkiem;

- a) Na schemacie wpisz nazwy błon płodowych opisanych literami B, C i D.
 b) Wyjaśnij, jaką funkcję w rozwoju zarodkowym gada pełni element opisany literą E.

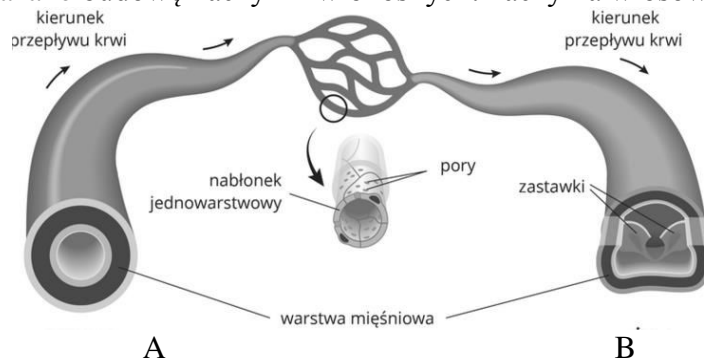
.....
 .....
 .....

- c) Podkreśl właściwe:
 gady należą do *bezowodniowców* / *owodniowców*,
 gady należą do organizmów *zmiennocieplnych* / *stałocieplnych*.

Zadanie 24. (1 pkt.)

Na schemacie pokazano budowę naczyń krwionośnych: naczynia włosowatego, żyły i tętnicy.

Które z nich ilustruje część B schematu? Podaj nazwę naczynia i odnosząc się do schematu dwa argumenty potwierdzające słuszność Twojego wyboru.

.....

.....

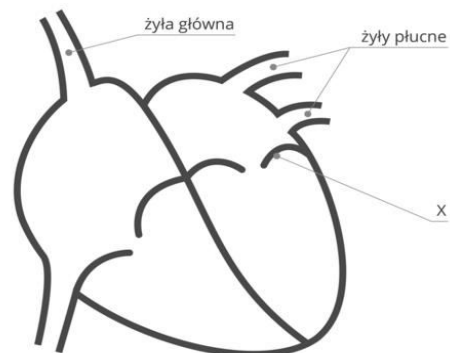
.....

Zadanie 25. (2 pkt.)

Dokonaj analizy schematu budowy serca człowieka.

a) Spośród zdań opisujących schemat wybierz i zakreśl zdanie błędne:

- 1) Żyłą główną napływa krew odtlenowana do prawego przedsionka serca.
- 2) Żyłami płucnymi napływa krew utlenowana do serca.
- 3) Symbolem X opisano zastawkę, która zapobiega cofaniu się krwi do przedsionka serca.
- 4) Żyły płucne prowadzą odtlenowaną krew do płuc.

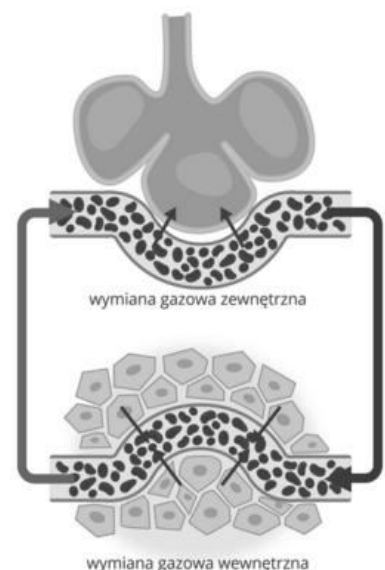

b) Narysuj strzałkę ilustrującą kierunek przepływu krwi w sercu przez element X.

Zadanie 26. (3 pkt.)

Na schemacie przedstawiono rolę układu krążenia człowieka w transporcie gazów oddechowych (tleny i dwutlenku węgla).

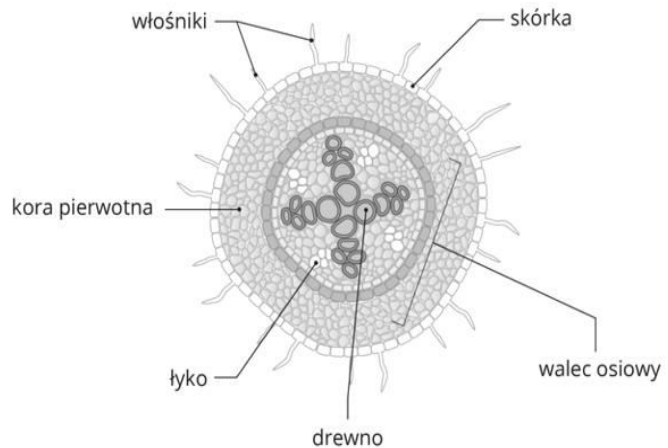
- a) Transport którego z tych gazów pokazano na rysunku? Podaj nazwę właściwego gazu: .....
- b) Wyjaśnij, w jaki sposób we krwi transportowany jest do komórek ciała tlen?
.....
.....
.....
- c) Nazwij proces, którego produktem jest w komórkach ciała dwutlenek węgla.
.....

Zadanie 27. (3 pkt.)

Na schemacie pokazano budowę pewnego organu rośliny (w przekroju poprzecznym). Podaj nazwę tego organu rośliny oraz odnosząc się do schematu jeden argument potwierdzający prawdziwość Twojej odpowiedzi.

- a) Nazwa organu rośliny:
.....
- b) Argument potwierdzający Twój wybór:
.....
.....
.....
- c) Podaj nazwę tkanki, która umożliwia wykształcenie budowy wtórnej tego organu
.....

Zadanie 28. (3 pkt.)

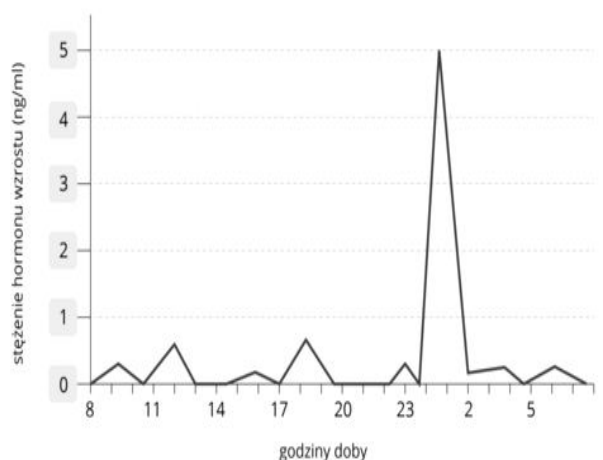
Ośrodkowy układ nerwowy człowieka składa się z mózgowia i rdzenia kręgowego, chronionych przez kości czaszki i kręgosłupa oraz przez trzy opony mózgowo-rdzeniowe.

- a) Podaj nazwy trzech opon mózgowo-rdzeniowych:
.....
- b) Wskaż te dwie spośród nich (podkreśl ich nazwy), pomiędzy którymi znajduje się płyn mózgowo-rdzeniowy.
- c) Wskaż dwie funkcje, jakie w odniesieniu do OUN pełni płyn mózgowo-rdzeniowy.
.....
.....

Zadanie 29. (3 pkt)

Wykres przedstawia wyniki badań stężenia hormonu wzrostu we krwi nastolatków w ciągu doby.

- a) Zakreśl hipotezę, którą potwierdzają przedstawione na wykresie wyniki badań.
  1. Nastolatki rosną gdy śpią.
  2. Tempo przemiany materii najwyższe jest w nocy.
  3. Czy wydzielanie hormonu wzrostu ulega wahaniom w ciągu dnia?
  4. Stężenie hormonu wzrostu najwyższe jest w nocy.
- b) Nazwij gruczoł układu dokrewnego, z którego uwalniany jest hormon wzrostu:
.....
- c) Podaj nazwę jednostki chorobowej, która powstaje przy zbyt wysokim wydzielaniu przez ten gruczoł hormonu wzrostu po zakończeniu wzrostu:
.....

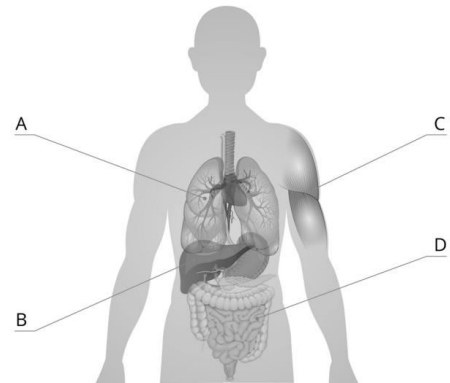

Zadanie 30. (2 pkt.)

Na schemacie wskazano literami niektóre z narządów człowieka, w których mogą bytować larwy lub dorosłe postacie robaków pasożytniczych. Uzupełnij zdania, wpisując odpowiednie nazwy nicieni pasożytniczych, wybierz spośród : *glista ludzka, włosień kręty, owsik*,

a) Po zjedzeniu niezbadanego, zarażonego mięsa, larwy wędrują z krwią i otarbiają się w mięśniach szkieletowych (C).

b) Po przypadkowym wprowadzeniu do przewodu pokarmowego jaj pasożyta, larwy wędrują z krwią przez narządy B i A do narządu D, gdzie bytują i osiągają dojrzałość płciową dorosłe osobniki pasożyta.

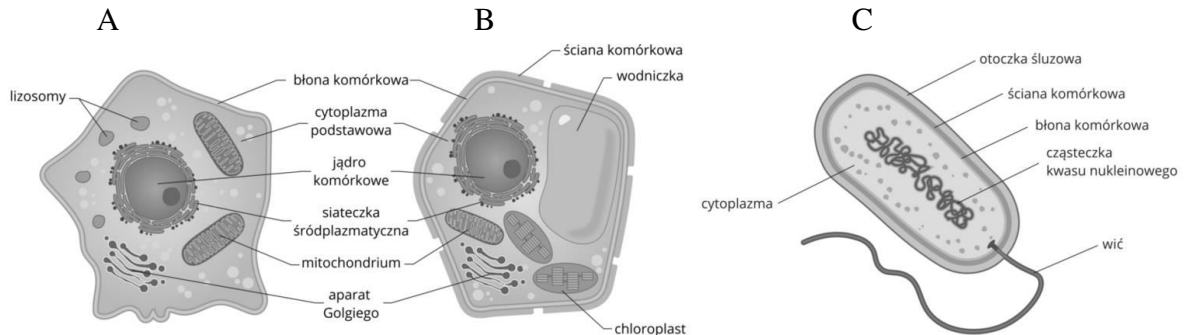
Zadanie 31. (1 pkt.)

W jelicie cienkim zarażonego człowieka bytuje postać dorosła tasiemca uzbrojonego. Wypisz trzy cechy budowy tego tasiemca, które stanowią przystosowanie do pasożytniczego trybu życia tego tasiemca.

.....
 .....
 .....

Zadanie 32. (3 pkt.)

Na rysunkach przedstawiono budowę komórek A, B i C, organizmów należących do trzech różnych królestw świata żywego.

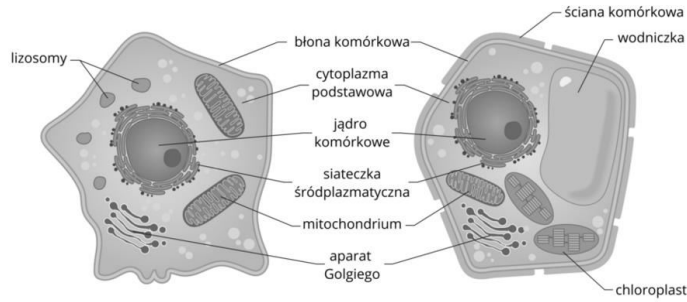
Spośród podanych wybierz trzy zdania błędne i w każdym przypadku uzasadnij wybór (podaj jeden argument wskazujący błąd w zdaniu).

- 1) Komórki A i C budują organizmy, wśród których nie ma organizmów samożywnych.
- 2) Tylko komórka C buduje organizmy należące do nadkrólestwa procariota.
- 3) Wszystkie te komórki otoczone są błoną komórkową, która umożliwia wymianę substancji z otoczeniem.
- 4) Organizmy zbudowane z komórek A mogą należeć do auto- lub heterotrofów.
- 5) Wszystkie komórki posiadają ściany komórkową, która pełni funkcje ochronną.
- 6) W komórkach A i B obecne są rybosomy, na których odbywa się synteza białka, nie ma tych struktur w komórce C.

.....
 .....
 .....
 .....

Zadanie 33. (4 pkt.)

Korzystając z rysunków, opiszom funkcji pełnionych przez poszczególne organella przyporządkuj nazwę odpowiedniego organellum.

- a) Tu odbywa się przechowywanie i modyfikowanie białek wytworzonych na rybosomach związanych z siateczką endoplazmatyczną.
.....
- b) Odbywa się tu proces asymilacji dwutlenku węgla, do którego energia pochodzi ze światła słonecznego.
.....
- c) Organellum, otoczone dwoma błonami, w którym zachodzi uwalnianie energii niezbędnej do procesów życiowych komórki.
.....
- d) Składnikiem budulcowym jest celuloza, chroni komórkę przed niekorzystnym wpływem środowiska.
.....

W arkuszu zadań wykorzystano schematy i rysunki ze strony internetowej [www.epodreczniki](http://www.epodreczniki.pl)

BRUDNOPIS